

реалізації його стратегічної цілі. Пояснювальна модель застосовується для опису елементів об'єкта, їх завдань та дій в процесі функціонування останнього.

Список літератури

1. Kubiniy N., Marhitich V., Kosovilka T. Content of Strategic Regional Development Potential. *Economics and Business*. 2020. № 1. URL: <http://eb.tsu.ge/?cat=numer&leng=eng&adgi=945&title=Modern%20Content%20of%20Strategic%20Regional%20Development%20Potential>.
2. Kubiniy N., Zavadyak R., Belen M. Culture, tourism and economy as a triumvirate of regional strategic development. *Вісник Херсонського університету*. 2019. Вип. 34. С. 105-108.
3. Толмич М. Придумай. Сделай. Сломай. Повтори / М. Томич, К. Ригли, М. Бортвик и др.; пер. с англ. Е. Пономаревой. – М.: Манн, Иванов и Фербер. – 2019. – 208 с.
4. Шандова Н.В. Сценарний підхід до визначення напрямків розвитку підприємства. *Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування*. 2017. № 1 (79). С. 165-169.

Хаустова І.Є.

старший викладач кафедри економічного аналізу та обліку

Еміров Гелдімірат

студент 4-го курсу кафедри економічного аналізу та обліку,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВНИЙ КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Існуючі закони економіки з ринковим типом господарювання покликані диктувати господарюючим суб'єктам необхідність в своєчасному аналізі фінансового стану. Це обумовлено тим, що стійкість фінансового становища підприємства в перспективному розвитку є однією з необхідних умов для його ефективності в діловому співробітництві з наявними контрагентами. Для визначення успіху функціонування підприємства особливе значення має прийняття аргументованих економічних рішень на основі проведення всебічного аналізу його фінансового стану та якісної оцінки всіх процесів фінансової і господарської діяльності підприємства. Значимість аналізу фінансового стану підприємства підвищується в зв'язку з тим, що отримані результати важливі не тільки для керуючого персоналу підприємства, але і для його існуючих і потенційних партнерів (кредиторів, клієнтів, постачальників та ін.).

В системі аналізу фінансового стану господарюючого суб'єкта особливе значення має аналіз рентабельності, який безпосередньо пов'язаний з величиною прибутку, який одержує підприємство в результаті своєї фінансової діяльності. Рентабельність відображає ступінь прибутковості, вигідності, і вимірюється за допомогою відносних показників, що характеризують ефективність діяльності підприємства в цілому, ступінь прибутковості різних напрямків діяльності, у тому числі виробничої, інвестиційної, комерційної і т. і., а також вигідність виробничого процесу на окремі види продукції.

Проведення аналізу фінансового стану підприємства - це складний і трудомісткий вид діяльності, що характеризується двома істотними аспектами: визначенням методики проведення аналізу на основі відповідних потреб певного користувача і відповідністю трактування користувачем результатів аналізу фінансової діяльності на основі показників. Остаточні результати господарювання підприємства в більш повному обсязі характеризують показники рентабельності, так як їх величина демонструє рівень ефективності від вкладеного капіталу або від споживання ресурсів. Отже, показники рентабельності відносяться до основних критеріїв для оцінки рівня ефективності діяльності підприємства. Зростання рентабельності характеризує, як правило, досягнення мети підприємства будь-якої галузі господарювання в умовах ринкової економіки. Підвищення рентабельності сприяє зростанню фінансової стійкості підприємства. Для всіх підприємств показники рентабельності

характеризують ступінь привабливості бізнесу в певній сфері діяльності. В економічному аналізі результати діяльності підприємства можна оцінити на основі обсягу виробленої продукції, обсягу продажів, прибутку. Однак, значення даних показників недостатні, щоб сформувати уявлення про результати ефективності діяльності підприємства. Це обумовлено тим, що перераховані показники є характеристикою діяльності підприємства абсолютними показниками. Тому, використовуючи їх правильну інтерпретацію, оцінку результативності діяльності підприємства, можливо, зробити на основі їх взаємозв'язку з іншими показниками, які відображають використання ресурсів в діяльності підприємства. Отже, для того, щоб зробити повну характеристику ефективності роботи підприємства, а також прибутковості різних напрямків його діяльності (господарської, фінансової, підприємницької) в економічному аналізі розраховуються показники рентабельності.

В економічній літературі дається кілька понять рентабельності і, як правило, використовуються тотожні йому поняття такі як: «дохідність», «прибутковість», «ефективність». У російсько-німецькому словнику Лепінга А.А. представлено поняття рентабельності у вигляді похідного слова від німецького «Rentabel», що перекладається як «рентабельний, прибутковий, дохідний, вигідний, самоокупний», або від слова «рента», що в буквальному розумінні означає «дохід». У сучасному економічному словнику Б.А. Райзбергу дається таке визначення рентабельності: «Рентабельність характеризує кінцевий господарський результат діяльності за певний період і визначається величиною отриманого прибутку в порівнянні з розмірами вкладень (витрат) в основні та оборотні кошти» [1]. Виходячи з даного визначення, можна зробити висновок, що рентабельність відображає прибутковість від використаних ресурсів у виробничому процесі, що, по суті, зводиться до поняття ефективності діяльності підприємства.

Таким чином, рентабельність відображає отримання максимуму можливих благ від наявних ресурсів. Близьким до даного визначення категорії рентабельності слід віднести дане Н.П. Любушиным, який визначає рентабельність як «відносний показник, що визначає розмір прибутку, що припадає на один рубль використовуваних ресурсів» [2]. А.Д. Шеремет вважає рентабельність основним показником, який характеризує ефективність господарської діяльності. Показники рентабельності можна розрахувати у вигляді відносних показників фінансових результатів, які отримані за звітний період підприємством. На основі визначення А.Д. Шеремета економічна сутність коефіцієнтів рентабельності полягає у визначенні рівня прибутковості діяльності підприємства [3]. Г.В. Савицька зазначає, що «рентабельність є відносним показником, який визначає прибутковість бізнесу» [4]. На думку авторів, на основі показників рентабельності можна охарактеризувати ефективність діяльності підприємства, рівень прибутковості виробничої, інвестиційної, комерційної та інших видів діяльності, а також в більш повному обсязі отримати інформацію про остаточні результати господарювання, тому що їх величина демонструє співвідношення ефекту від готівки або спожитих ресурсів. Таким чином, фінансові результати діяльності підприємства характеризуються величиною прибутку і рівнем рентабельності. Слід зазначити, що чим вище показники прибутку і рентабельності, тим ефективніше функціонує підприємство, тим вище його фінансова стійкість. М.Н. Крейнина дає визначення рентабельності в такий спосіб: «Під рентабельністю слід розуміти відношення прибутку до власного, спільного або оборотного капіталу, що є найважливішим масштабом оцінки величини (сили) доходів підприємства» [5].

Таким чином, наведені визначення чітко розрізняють показники прибутку і прибутковості, тобто при однаковому розмірі прибутку, організації можуть мати різний рівень прибутковості (рентабельності). Виходячи з вищесказаного, можна сформулювати наступне визначення рентабельності. Рентабельність – це відносний показник, що характеризує рівень прибутковості підприємства, ефективність його діяльності в цілому, раціональність інвестицій і т. і.

За рівнем рентабельності проводиться оцінка довгострокового благополуччя підприємства, тобто здатності підприємства до отримання достатнього прибутку від

вкладених інвестиційних ресурсів. По відношенню до довгострокових кредиторам - інвесторам, які здійснюють вкладення грошових коштів в власний капітал підприємства, показники рентабельності є надійними індикаторами, ніж показники ліквідності і фінансової стійкості, які визначаються на основі співвідношення статей балансу. Підводячи підсумок сказаному, можна відзначити, що показники рентабельності мають особливо важливе значення в сучасних ринкових умовах, коли керівництву підприємства потрібно постійно приймати ряд неординарних рішень для забезпечення прибутковості, а, отже, стійкості фінансового розвитку підприємства. Слід зазначити важливість показників рентабельності для прийняття рішень щодо інвестування, планування, зі складання кошторисів, координування, з оцінки та контролю роботи підприємства і його результатів. Фактори, що впливають на рентабельність виробництва, численні і різноманітні. Одні з них залежать від діяльності конкретних колективів, інші пов'язані з технологією і організацією виробництва, ефективністю використання виробничих ресурсів, впровадженню досягнень науково-технічного прогресу. На основі вище сказаного, можна зробити висновок, що фінансові результати і ефективність діяльності підприємства більш точно характеризуються на основі показників рентабельності. Вони дозволяють виміряти рівень прибутковості різних напрямків діяльності підприємства шляхом систематизації інтересів учасників всього економічного процесу.

Список літератури

1. Райзберг Б.А. Сучасний економічний словник. М.: Популярна література, 2002. 330 с.
2. Любушин Н.П., Лещева В.Б., Дьякова В.Г. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: навч. посібник вузів. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. 471 с.
3. Шеремет А.Д. Комплексний аналіз господарської діяльності: підручник. М.: ИНФРА-М, 2010. 416 с.
4. Савицька Г.В. Методика комплексного аналізу господарської діяльності: навч. посібник для вузів. 5-е изд., перераб. і доп. М.: ИНФРА-М, 2009. 408 с.
5. Крейнина М.Н. Сучасні підходи до оцінки ефективності діяльності організації. *Планово-економічний відділ*. 2011. № 11. С. 35-45.

Чекан І.В.

*аспірантка кафедри економіки і підприємництва,
Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДСИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОМПЕТЕНТНІСТЮ

Важливим напрямком формування конкурентоспроможності є потенціал економічної системи, якій дозволяє виявити унікальні її можливості та знайти способи їх реалізації. Як доводить проф. Кубіній Н.Ю., «lack of development potential may serve as the hidden basis for future strategic failures, loss of time, resources and prospects. In this regard, it is relevant to study the essence of the potential for strategic development of the regional economy through its component structure and the relationship between species in the process of their use» [1].

Потенціал розвитку містить широке коло складових, серед яких провідне місце займає підсистема управління компетентністю.

Компетентність – це сукупність якостей окремої людини чи групи працівників, яка дозволяє вирішувати завдання певної складності. Саме компетентності стають основною конкурентною перевагою в умовах формування економіки знань, в межах якої людина та її якості виступають основної рушійною силою генерування нових ідей та знань. Відповідно, відсутність компетентності або її низький рівень гальмує адекватний аналіз поточної ситуації, виявлення трендів, що складаються, та діагностики їх поведінки в майбутньому.

Таким чином, компетентності відіграють наступні ролі в процесі економічного розвитку: